אחרי ב

א. אין היינטיקער סדרה, לאחרי ווי דער פסוק דערציילט אלע פרטי הציוויים — וועגן דעם סדר העבודה פון יום הכפורים — וואס דער אויבערשטער האט געזאגט צו משה'ן ער זאל זיי איבערגעבן צו אהרן'ן, איז ער מסיים [1]: „ויעש כאשר צוה ה' את משה".

שטעלט זיך רש"י אויף „ויעש כאשר צוה ה' וגו'", און איז מפרש: כשהגיע יום הכפורים עשה כסדר הזה, ולהגיד שבחו של אהרן שלא הי' לובשן [2] לגדולתו אלא כמקיים גזירת מלך.

זאגן מפרשים [3], אז רש"י איז דא אויסן צוויי באזונדערע זאכן: מיט די ווערטער „כשהגיע יוהכ"פ עשה כסדר הזה" איז ער מפרש, אז „ויעש כאשר צוה גו'" איז געווען ניט גלייך נאך דעם ווי ער איז נצטווה געווארן — (וואס דער ציווי איז געווען „אחרי מות שני בני אהרן") ד. ה. ר"ח ניסן אדער עכ"פ בסמיכות [4] צו ר"ח ניסן, און די עשי' האט ניט געקענט זיין פאר יוהכ"פ; און מיט „ולהגיד שבחו כו'" איז רש"י מפרש וואס קומט דער פסוק בכלל אונז צו לאזן הערן מיט „ויעש גו'" [5].

עפ"ז איז אבער ניט מובן [6]:

א) בדרך כלל [7], ווען רש"י איז מפרש אין א געוויסן ווארט צוויי באזונדערע ענינים, טיילט ער איין זיין פירוש אין צוויי דיבורים (דורך מעתיק זיין נאכאמאל דעם לשון ה־פסוק פארן צווייטן ענין). היינט פאר־וואס אין אונזער פסוק איז רש"י כולל צוויי באזונדערע ענינים — דעם זמן פון „ויעש" און דעם חידוש פון „ויעש" — אין איין און דעם זעלבן דיבור המתחיל?

ב) יתרה מזו: דער ערשטער ענין (דער זמן) באציט זיך צום ווארט ויעש, דער צווייטער ענין (דער חי־דוש) — באציט זיך אויף'ן גאנצן סיום הפסוק — האבן דאך געוויס געדארפט זיין צוויי באזונדערע ד"ה.

---

1) טז, לד.

2) לשון רש"י „שלא הי' לובשן" — ולא „שלא לבשן" בלשון עבר (כמ"ש לפני זה „עשה כסדר הזה") — י"ל, לפי שהי' (מחליפן ו)לובש אותן כמה פעמים (רש"י לעיל פסוק ד').

3) רא"מ וגו"א כאן.

4) ובפרט ע"פ פרש"י בתחלת הפרשה: בא אחר כו' זה זרזו כו'.

5) ברא"מ כאן מקשה: למה אין רש"י מפרש „ויעשו את הפסח" (בהעלותך ט, ה) וכן „ויעש משה" (קרח יז, כו). וכן אפשר להקשות מעוד כו"כ פסוקים לכאורה שנאמר בהם „ויעש" וכיו"ב ורש"י אינו מפרשם. — אבל כבר נתבאר בשיחת ש"פ צו תשכ"ה, שבכל פסוקים אלו י"ל ש־נאמרו בשביל המשך הענין שלאחריהם. וכמו „ויעשו את הפסח", שזה בא בהמשך להאמור אח"ז „ויהי אנשים גו' ולא יכלו לעשות הפסח גו'". ועד"ז הוא בשאר ה־פסוקים (מטעם הנ"ל או כיו"ב), וכמו שנת' בארוכה בשיחה הנ"ל.

6) וגם: מפני מה מעתיק רש"י (לפני פירושו) „ויעש כאשר צוה ה' וגו'", דל־כאורה: מה שנוגע לפירושו „כמקיים גזירת מלך", הוא רק „ויעש כאשר צוה ה'" (ראה לקמן סוס"ב), ובשביל מה מרמז ב„וגו'" גם התיבות „את משה"? ובאם תיבות אלו ג"כ שייכות לפירושו — למה אינו מעתיקן בפירוש?

7) וראה גם פרשתנו לעיל, ג. ובשמיני (יא, ב) — ג' ד"ה „ואת".

ג) פריער שטייט אַ פסוק מפורש וועגן די אַלע ענינים וואָס שטייען אין דער פרשה, אַז זיי דאַרפן געטאָן ווערן "בחדש השביעי בעשור לח־דש"[8]. איז דאָך מובן מעצמו, אַז אהרן האָט עס געטאָן ביום הכפורים. וואָס־זשע איז רש"י מחדש מיט זיין פירוש "כשהגיע יום הכפורים"?

ד) ע"פ הנ"ל אַז בתחלת פירושו איז רש"י מפרש בלויז דעם זמן ה־עשי' — האָט ער דאָך געדאַרפט זאָגן בלויז "כשהגיע יוהכ"פ". צוליב וואָס איז ער מוסיף די ווערטער "עשה כסדר הזה"?

מוז מען זאָגן, אַז אויך מיט די ווערטער איז ער מבאר וואָס ס'איז דער אויפטו אין "ויעש" [וואַרום אויך דאָס וואָס "עשה כסדר הזה" איז אַ חידוש].

אָבער דאָס גופא פאַדערט ביאור: מהיכי תיתי זאָל מען וועלן מיינען אַז אהרן האָט געטאָן אַן אַנדער סדר עבודה — ניט "כאשר צוה ה' את משה", ביז אַז דער פסוק זאָל דאַרפן מחדש זיין "עשה כסדר הזה"[9]?

ועוד זאת: וויבאַלד אַז רש"י נעמט אַן אַז "עשה כסדר הזה" איז יע אַ חידוש, קען ער דאָך לכאורה לערנען אַז דער גאַנצער חידוש אין פסוק באַשטייט בלויז אין דעם וואָס "עשה כסדר הזה". וואָס איז רש"י מוסיף — און פון וואַנעט נעמט ער דאָס — אַז דער פסוק קומט אויך "להגיד שבחו כו' שלא הי' לובשן לגדולתו כו' "?

און אַזוי קען מען אויך פרעגן לאידך גיסא: וויבאַלד אַז רש"י לערנט אַז דער פסוק "ויעש גו' " קומט "לה־גיד שבחו כו' " — צוליב וואָס דאַרף ער אויך זאָגן (או מאין הראי' אַז) "עשה כסדר הזה"?

ב. איז דער ביאור בכל זה:

די גאַנצע פרשה (אַנהויבנדיק פון תחלת הסדרה), כולל אויך "והיתה זאת לכם לחקת עולם גו' " — די התחלה פון אונזער פסוק, איז געזאָגט געווארן (כנ"ל סעיף א') בסמיכות צו ר"ח ניסן.

ובמילא וואָלט געווען אַן אָרט צו זאָגן, אַז אויך דער "ויעש גו' " וואָס שטייט אין זעלבן פסוק מיט "והיתה זאת גו' אחת בשנה", איז געווען גלייך נאָכן ציווי אויף דעם (אין ניט ב־יוהכ"פ — אַ האַלב יאָר שפעטער. ובפרט אַז אויך די פרשות שלאחרי', "וידבר גו' איש איש גו' " ביז אָנהייבס במדבר, זיינען געזאָגט געווארן אין דעם זמן ביז באחד בחודש השני — אַ משך זמן פאַר יוכ"פ);

און הגם ס'איז ניט שייך צו זאָגן אַז אהרן זאָל בפועל טאָן דעם ציווי פאַר יוכ"פ — וועט מען אָבער לער־נען, אַז מיט "ויעש" דאָ מיינט מען אַז אהרן האָט מקבל געווען אויף זיך צו טאָן די עבודה — בדוגמת "וילכו ויעשו" וואָס שטייט אין פ' בא[10] — און דאָס איז טאַקע געווען

8) שם, כט. וגם בתחלת הפרשה (פסוק ג) מפרש רש"י "כי אם ביום הכפורים כו'".

9) בתו"כ כאן: "מנין שכל הפרשה אמורה על הסדר ת"ל ויעש כאשר צוה ה' את משה". אבל — בדרך הפשט, הרי אדרבה: בכל פעם כשרש"י מפרש ש"אין מוקדם ומאוחר בתורה" — מביא הוכחה לזה, וכל זמן שלא ישנה הוכחה כו', הרי פשוט שהפרשה אמורה על הסדר (ראה לעיל ע' 119 הערה 13 ובשוה"ג).

10) יב, כח. וראה פרש"י שם.

באָלד ווי ער האָט געהערט דעם ציווי

— דערפאַר איז רש"י מפרש "כש־הגיע יוהכ"פ", וואָס דערמיט איז ער מחדש אַז דער פירוש "ויעש" דאָ איז כפשוטו, און ניט ווי אין פ' בא.

און רש"י'ס הכרח דערצו (כאָטש אַז לפ"ז קומט אויס אַז דער זעלבער פסוק רעדט וועגן צוויי באַזונדערע זמנים), איז מובן בפשטות: אין פ' בא[10] איז דער פסוק מחדש מיטן לשון "ויעשו" — "מכיון שקבלו עליהם מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו". אָבער לאחר ווי דער פסוק זאָגט עס שוין אין פ' בא, פאַרשטייט מען שוין ממילא אַז אויך אהרן — מכיון שקיבל עליו כאילו עשה. איז וואָס דאַרף עס אונז דער פסוק דערציילן[11]? דעריבער לערנט רש"י "כשהגיע יוהכ"פ", און דער פירוש פון "ויעש" דאָ איז כפשוטו*[11].

פרעגט אָבער דער תלמיד: אויך לויטן פירוש "ויעש" כפשוטו איז דאָך שווער: — וואָס איז דער חידוש אין דעם וואָס אהרן האָט געטאָן "כאשר צוה ה' וגו'"[12]? דערפאַר איז רש"י ממשיך "עשה כסדר הזה ולהגיד שבחו כו'", אַז לויט דעם פירוש איז יע פאַר־שטאַנדיק דער חידוש, ווייל דער פסוק איז דאָ אויסן צוויי זאַכן: (א) "עשה כסדר הזה", און (ב) "להגיד שבחו כו' שלא הי' לובשן לגדולתו אלא כמקיים גזירת מלך". והביאור בזה:

ג. אויפן פסוק "ובא אהרן אל אהל מועד"[13], זאָגט רש"י "אמרו רבותינו שאין זה מקומו של מקרא זה . . כל הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מביאה זו כו'".

און דאָס איז טאַקע דער פסוק דאָ ביי אונז מחדש מיט "ויעש כאשר צוה ה' וגו' — עשה כסדר הזה", אַז אהרן האָט עס געטאָן מיט דעם סדר וואָס (איך — רש"י האָב דיר געזאָגט, וואָס) שטייט שוין פריער אין פירוש רש"י — אע"פ אַז משה רבינו האָט אים געזאָגט[14] די ציווייס אין אַן אַנדער סדר, אין דעם סדר וויי זיי שטייען אין תורה.

אָבער דערמיט קען רש"י ניט ענ־דיקן פירושו, וואָרום ס'איז, לכאורה, היפך פשוטו של מקרא: דער חידוש אין "עשה כסדר הזה" לפי זה איז, אַז אהרן האָט געטאָן ניט אין דעם סדר ווי דער אויבערשטער האָט גע־זאָגט צו משה'ן. היינט ווי קען מען זאָגן דערויף "ויעש כאשר צוה ה' את משה"[15]?

---

11) וע"ד ואלה תולדות נח נח איש צדיק ללמדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מע"ט (פרש"י ר"פ נח) — לא נאמר זה בצדיקים שלאחריו (ראה לקו"ש ח"ה ע' 39).

*11) ע"פ מ"ש בפנים, מובן מה שבכל מקום שנאמר "ויעש" וכיוצא בו — מפ־רש רש"י באו"א מבשאר מקומות (נמנו בראש"ם כאן ובגו"א ס"פ צו) — כי אין לומר שאותו החידוש יהי' כתוב שתי פעמים.

12) וגם: באם נאמר שיש בזה חידוש — ע"ד פרש"י ס"פ צו "להגיד שבחן שלא הטו ימין ושמאל" — הרי לאחרי שהכתוב חידש זה כבר בפ' צו, אין לומר שגם בפרשתנו כותב חידוש זה (ראה הע־רה הקודמת).

13) טז, כג.

14) כדיוק רש"י שם נאמרה כו' חוץ כו' — ולא נכתבה כו' חוץ כו'.

15) ואף ש"כאשר צוה ה' וגו'" כולל גם כוונת הקב"ה שלא אמרה בפירוש (ולה־עיר מפרש"י פקודי לח, כב) — בכ"ז, מכיון שכל עיקר כוונת הכתוב הוא להו־דיענו ש"עשה כסדר הזה" שלא נאמר בפי־רוש, הוצרך הכתוב לומר זה בלשון אחר ולא בלשון "כאשר צוה ה'" שפשוטו של

דערפאַר זאָגט רש"י „ולהגיד שבחו כו' כמקיים גזירת מלך", אַז דאָס וואָס ביי „ויעש" — וואָס זיין אויפטו איז „עשה כסדר הזה" — זאָגט דער פסוק דעם לשון „כאשר צוה ה' וגו' ", איז דער עיקר והדגשה ניט אין „כאשר" נאָר אין „צוה", דערמיט וויל ער זאָגן אַז אהרן האָט עס געטאָן בלויז מצד דעם וואָס „צוה ה' " — „כמקיים גזירת מלך".

ד. אָבער רש"י וויל אויך ניט לערנען אַז מיט „ויעש גו' " מיינט דער פסוק צו דערציילן נאָר „שלא הי' לובשן לגדולתו כו' ", ווייל דער שבח פאַסט [לפי שיטת רש"י[16]] בלויז אויף דעם ענין פון לבישת הבגדים — ווי רש"י זאָגט „שלא הי' לובשן לגדולתו" — מצד דעם וואָס די בגדי כהונה זיינען „לכבוד ולתפארת"[17], אָבער ניט אויף די אַנדערע ציווויים שבפרשה. און היות אַז מיט „ויעש" ווערן דאָך געמיינט אַלע ציווויים[18] פון דער פרשה, דעריבער לערנט רש"י אַז דער עיקר פירוש פון ויעש איז עשה — (אַלע ציווויים) כסדר הזה[19]. נאָר דער לשון „כאשר צוה"

מקרא הוא הציווי שנאמר מפורש בדיבור. (ושאני בפ' פקודי שהוא שינוי מהלשון שהי' צ"ל נכתב — עיין בפרש"י שם). וראה להלן הערה 20.

16) וראה גם תו"כ כאן: שאין אהרן לובש בגדים כו' (וראה לקמן סעיף ה').

אבל באוה"ח כאן „אלא עשה הכל לקיים מצות ה'", משמע שמפרש שקאי על כל העבודות דיוהכ"פ. וראה להלן הערה 18; 25 (בשוה"ג).

17) תצוה כח, ב.

18) וי"ל שזהו טעמו של האוה"ח שמפרש דלא כמ"ש בתו"כ כאן (ראה לעיל הערה 16).

19) והרי ה„סדר" נוגע לכל עניני הפרשה.

קומט — „להגיד[20] שבחו כו' כמקיים גזירת מלך".

ה. נאָך אַ טעם פאַרוואָס מ'קען ניט לערנען אַז „ויעש גו' " מיינט נאָר „להגיד שבחו כו' ", ווערט מען פאַרשטיין בהקדים:

בשעת רש"י איז מפרש שבחו של אהרן אַז ער האָט אָנגעטאָן די בגדים ניט לגדולתו, זאָגט ער דעם לשון „שלא הי' לובשן לגדולתו" (און ניט ווי אין תו"כ — „שלא הי' לובש בגדים"[21]). ד. ה. אַז ער האָט זיי — די בגדים וואָס שטייען אין דער פרשה[22] — ניט אָנגעטאָן לגדולתו.

---

20) היינו: גם להגיד שבחו. אבל פשוט, שבעיקר בא בהמשך ל„ויעש — עשה כסדר הזה", שהרי גם „סדר הזה" הוא מה שציווה ה' ורק שלא אמרו למשה בפירוש.

וי"ל, שזוהי גם כוונת רש"י בזה ש־מרמז התיבות „את משה" ב„וגו'" (ראה לעיל הערה 6) — שגם „סדר הזה" נכלל ב„צוה ה' את משה" [שהרי אהרן הבין הסדר איך לעשות — מהדברים שאמר לו משה כפי ששמעם מה']. אלא שמ"מ אינו מעתיק תיבות אלו בפירוש ורק מרמזם ב„וגו'" — כי ענין זה (בנוגע להסדר) לא בא בגילוי בהציווי למשה. כ"א שלמ־דים זה ע"י „טעם" שנתנו רבותינו (ראה פרש"י טז, כג) [משא"כ בפקודי (הובא לעיל בהערה 15) — שלכן שם פרש"י שלמשה נאמר כפי שנעשה, משא"כ כאן. וגם בזה נראה גודל הדיוק בל' רש"י. והפך בה והפך בה].

21) וראה ספהמ"צ להרמב"ם מ"ע לג: וכבר בא בספרי . . שאין אהרן לובש בגדים אלו לגדולתו . . ואעפ"י שהם בתכ־לית היופי שהם מזהב שהם וישפה כו' — היינו שמפרש שהספרי מדבר בבגדי כה"ג דכל השנה.

22) טז, ד. ואף שברש"י שם (ד"ה ורחץ במים)* נזכרו גם בגדי זהב, מ"מ

---

*) מזה שמזכיר (שם בד"ה כתונת בד גו') „שמונה בגדים" אין קושיא מלכתחלה

וואָס דערמיט מיינט ער אַרויסצו־ברענגען, אַז (דאָס וואָס די שמונה בגדים (וועלכע: א) ער האָט אָנגע־טאָן אַ גאַנץ יאָר און ב) זיי זיינען כולל אויך בגדי זהב) האָט ער אָנ־געטאָן ניט לגדולתו — איז דערביי ניטאָ קיין חידוש און ניט אין דעם באַשטייט שבחו של אהרן, אֶבער) דאָס וואָס די בגדי לבן (של יוהכ"פ) האָט ער אָנגעטאָן ניט לגדולתו — זֶאס איז שבחו של אהרן.

דאָרף מען פֿאַרשטיין: בגדי זהב זיינען דאָך לכאורה מער חשוב ווי בגדי (לבן) בד[23] [ווי מען זעט עס אויך דערפון וואָס בא דעם ציווי אויף בגדי כהונה „לכבוד ולתפארת" רעכנט דער פסוק[24] די בגדי זהב פֿאַר די בגדי שש (בד)]. איז פֿאַרוואָס זאָל זיין דער חידוש און שבח „שלא הי' לובשן לגדולתו" אין די בגדי לבן מער ווי אין די בגדי זהב[25]? און פֿאַרוואָס נאָר די בגדי לבן דיוהכ"פ?

איז דער ביאור אין דעם:

בנוגע צו די בגדי זהב, האָט מל־כתחלה ניט געקענט זיין קיין קס"ד אַז אהרן טוט זיי אָן לגדולתו (צוליב זיין גדולה, ניט צוליב גדולה — כבוד ותפארת — פון כהונה גדולה בכלל) — וואָרום די זעלבע בגדים האָט דערנאָך געקענט אָנטאָן (ער אַליין — וועלן ער שטייט אין אַן אַנדערע דרגא, אַדער) דער כה"ג וואָס נאָך אים (כאָטש ער שטייט אין אַ גידעריקערע מדריגה). איז במילא קלאָר, אַז דאָס איז ניט לגדולתו (של אהרן); דאָס זעלבע — בנוגע די בגדי לבן פון אַ גאַנץ יאָר;

משא"כ די בגדי לבן וואָס ער האָט אָנגעטאָן ביוהכ"פ, וויבאַלד אַז (ווי רש"י זאָגט פריער[26]) „לא ישתמש באותן ארבעה בגדים ליום כפורים אחר", קען ער דאָך במילא טראָכטן: אויב די בגדים זיינען נוגע צום ענין פון כהונה גדולה בכלל (אַדער בכלל צו דער עבודה פון יוהכ"פ וכיו"ב) פֿאַרוואָס טאָר ער ניט אָנטאָן בשנה הבאה די זעלבע בגדים וואָס ער האָט געטראָגן דעם פריערדיקן יאָר?

איז דאָך דערפון לכאורה געדרונגען, אַז די בגדים זיינען לגדולתו, און היות אַז אַ מענש וועט נשתנה מזמן

אין לומר שכוונת רש"י ב„ולובשן" היא להבגדים שמזכירם לעיל בפירושו (וע"ד „כ־סדר הזה" שקאי על הסדר שבפירושו, כנ"ל ס"ב) — כי בגדים אלו מוכירם רש"י רק דרך אגב, בנוגע ל„ורחץ במים" (משא"כ הסדר דלעיל פסוק כג — הרי זהו פירוש הכתובים).

23) כמובן גם מספהמ"צ שם. וכן מובן גם מזה שרק אצל כהן גדול היו בגדים אלו.

24) תצוה כח, ד — ובא בהמשך ל„וע־שית בגדי קדש גו' לכבוד ולתפארת" (שם, ב).

25) ואף ששבחו של אהרן שלא לבשן לגדולתו נאמר בפרשה זו דוקא, ומזה מו־כח שחידוש זה שייך ל(עבודת) יוהכ"פ*

— שהרי אדרבה, מ"ש שם הוא „שאינו משמש לפנים בשמונה בגדים".

*) וי"ל, שגם מטעם זה משנה באוה"ת מהתו"כ, (ראה לעיל הערה 16) — כי מכיון שבנוגע להבגדים, בבגדי לבן דיו"כ לא ישנה (בפשטות) „גדולה" יותר מבהשמונה

— והרי החידוש דיוהכ"פ בנוגע להבגדים (שרק בהם נאמר „לכבוד ולתפארת") הוא בהבגדי לבן — אכתי טעמא בעי: מהו החידוש (בנוגע לגדולה) בבגדי לבן ש־ביוכ"פ על השמונה בגדים שהי' לובשן בכל השנה?

26) פסוק כג ד"ה והניחם שם.

בגדים דכל השנה, לכן מפרש דקאי על כללות העבודה דיוהכ"פ. ולהעיר מרמב"ם הל' עבודת יוהכ"פ פ"ב ה"ה.

לזמן (משנה לשנה), דאַרף ער דערי־ בער האָבן יעדן יאָר אַנדערע בגדי בד ביוהכ"פ [27] — און אויף דעם דערציילט דער פסוק שבחו של אהרן, אַז אויך די בגדי לבן וואָס ער האָט געביטן פון יאָר צו יאָר — "לא הי' לובשן לגדולתו כו'".

ו. וע"פ כל הנ"ל מובן בפשטות וואָס רש"י וויל ניט לערנען אַז מיט "ויעש" מיינט דער פסוק נאָר דעם חידוש "שלא הי' לובשן לגדולתו":

דער שבח "שלא הי' לובשן כו'", איז דאָך בעיקר ביים צווייטן יוכ"פ, וועו מ'וועט זעהן [28] אַז ער טוט אַן נייע בגדים. אָבער דער פירוש הפשוט פון "ויעש גו'" איז, אַז דאָס (מיט אַלע ענינים וואָס אין דעם) איז געווען "כשהגיע יום הכפורים" — גלייך ביים ערשטן יוכ"פ. דעריבער לערנט רש"י אַז דער עיקר הפירוש פון "ויעש" איז "כשהגיע (דער ערשטער) יום הכפורים עשה כסדר הזה". נאָר דאָס וואָס עס שטייט דער לשון "כאשר צוה ה' וגו'" איז — להגיד שבחו של אהרן שלא הי' לובשן לגדולתו אלא כמקיים גזירת מלך".

(משיחת ש"פ אחרי תש"ל)

---

27) מה שאין ציווי זה בשאר בגדי כה"ג (וגם לא בבגדי כהן הדיוט) — י"ל בפשטות מפני שתכלית "הכבוד והתפארת" — היא בעבודה שבקדש הקדשים.

28) שהרי עד אז י"ל שהניחם שם — היינו שמיחדים לעבודתו ולגדולתו ביוכ"פ. ובפרט העם הרואה שגונזים הבגדים בטח יפרש כן — והרי עיקר ענין "לכבוד ולתפארת" וגדולה — ה"ז בפני הרואים. וראה מו"נ (ח"ג פמ"ה) שצ"ל לכבוד ולתפארת . . מפני שההמון לא יגדל אדם אצלם בצורתו האמיתית אלא בשלימות איבריו ויופי בגדיו.